

Pwyllgor Cyllid / Finance Committee
FIN(6)-21-24 P2
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
Amcangyfrif 2025/26

1. Cyflwyniad

- 1.1 Mae'r cyflwyniad Amcangyfrif hwn ar gyfer 2025/26 wedi'i baratoi i'w ystyried gan Bwyllgor Cyllid y Senedd. Mae Adroddiad a Chyfrifon Blynnyddol y swyddfa ar gyfer 2023/24 yn rhoi manylion am weithgareddau a chyflawniadau'r flwyddyn honno. Mae'r Amcangyfrif wedi'i baratoi yng nghyd-destun [Cynllun Strategol 2023-2026: Pennod newydd](#) sy'n gosod cyfeiriad y swyddfa.

2. Crynodeb Gweithredol

- 2.1 Cynyddodd y cwynion a'r ymholiadau a dderbyniwyd gan y Swyddfa y llynedd 17%, gan gyfrannu at gynnydd o 37% yn y 5 mlynedd ers 2019. Mae'r duedd ar i fyny wedi parhau yn ystod 4 mis cyntaf eleni. Gwellodd y Swyddfa ei heffeithlonrwydd dros y flwyddyn a chaeodd 6% yn fwy o achosion, gan hefyd leihau achosion hŷn (y rhai dros 12 mis) 70%. Mae Prosiect Rhesymoli'r Swyddfa bellach wedi dod i ben, gan gyflawni arbedion effeithlonrwydd blynnyddol o £105k. Fodd bynnag, mae'r cynnydd parhaus yn y llwyth achosion, a'r pwysau y mae hyn yn ei roi ar lesiant ein staff, yn hynod heriol.
- 2.2 Mae'r Amcangyfrif hwn wedi'i baratoi yng nghyd-destun cwynion ac ymholiadau sy'n parhau i gynyddu, i adlewyrchu'r adnoddau sydd eu hangen i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r Nodau Strategol, a nodir yn ein Cynllun Strategol, tra hefyd yn ystyried yr heriau sy'n parhau i wynebu cyllid y sector cyhoeddus.
- 2.3 I grynhoi, yr Arian Parod ac Adnoddau a'r gofynion yw £6,358k a £6,392k yn y drefn honno. Mae hyn yn gynnydd arian parod cyffredinol o £122k, neu 2.0%, o ganlyniad i ddefnyddio arbedion effeithlonrwydd i wrthbwysu peth pwysau cost sylweddol
- 2.4 Mae'r pwysau hyn yn deillio'n bennaf o gostau staff uwch - mae angen £138k i gwrdd â'r gost ychwanegol a ragwelir ar gyfer dyfarniad cyflog Ebrill 2025 a chynyddrannau staff cytundebol.
- 2.5 Mae pwysau chwyddiant hefyd o £15k ar ein gwariant nad yw'n ymwneud â staff ac mae angen £20k i gwrdd â chostau angenrheidiol cymorth TG allanol yn dilyn ail-dendro.
- 2.6 Rydym bellach wedi cwblhau ein prosiect yn llwyddiannus i leihau ein gofod swyddfa 45%, gan drafod costau dadfeiliadau a gadael ein hymrwymiad prydles yn gynnar, a dechrau prydles newydd, ar gyfer yr ardal lai, ym mis Ebrill 2024. Mae'r newidiadau hyn wedi'u rheoli o fewn yr adnoddau presennol a disgwyliwn iddynt arwain at arbedion effeithlonrwydd blynnyddol o £105k (ar ffurf rhent is, TAW, trethi busnes a thaliadau gwasanaeth). Defnyddir yr arbedion i wrthbwysu rhai o'r pwysau costau uchod, yn benodol cost cynyddrannau staff cytundebol (£31k) a chostau'r contract Cymorth TG newydd (£20k).

- 2.7 Fel y nodwyd mewn adroddiadau blaenorol i'r Pwyllgor Cyllid, bydd yr arbedion sy'n weddill yn cael eu cadw i ariannu costau buddsoddi yn y dyfodol mewn technoleg a gwella gwasanaethau, gwaith a ohiriwyd nes bod yr arbedion hyn wedi'u gwireddu. Mae yna hefyd addasiad technegol cyfrifo IFRS 16 o ganlyniad i'r brydles newydd, ond bydd hyn yn effeithio ar adnoddau yn unig.
- 2.8 Nid yw Deddf OGCC yn caniatáu codi tâl am ein gwasanaethau ac nid ydym yn derbyn unrhyw incwm ffioedd. Rydym yn adennill costau gwasanaethau cyflogres i Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol a'r secondiad staff rhan-amser i Gymdeithas yr Ombwdsmon. Rydym felly'n gwbl ddibynol ar gyllid o gyllideb Cymru, yn dilyn argymhellion Pwyllgor Cyllid y Senedd.
- 2.9 Rydym yn ymwybodol o'r pwysau sylweddol ar gyllid cyhoeddus a'r anawsterau y mae hyn yn eu cyflwyno wrth gydbwyso'r galw am wasanaethau cyhoeddus a'r cyllid sydd ar gael. Croesawyd cefnogaeth y Pwyllgor Cyllid y llynedd ar gyfer gweithiwr achos ychwanegol ac i swydd dadansoddwr data newydd i'n helpu i gael mwy o'n data. Bydd y swyddi hyn yn gwneud cyfraniad pwysig at ymdrin â'r cynnydd yn y llwyth gwaith.
- 2.10 Er ein bod yn parhau i fod yn uchelgeisiol, rydym yn cyflwyno buddsoddiad fesul cam dros yr ychydig flynyddoedd nesaf i adlewyrchu cyfyngiadau presennol cyllid y sector cyhoeddus. Bydd buddsoddiad mewn technoleg a gwella gwasanaethau yn cael ei ariannu drwy arbedion o'n rhesymoli eiddo, gan leihau'r cyllid y gofynnir amdano o Gronfa Gyfunol Cymru.
- 2.11 Yn ogystal â'r arbedion sy'n rhyddhau arian o'n lleihad mewn gofod swyddfa, rydym yn parhau i wneud effeithlonrwydd swm ('gwneud mwy gyda'r un peth') o ganlyniad i beidio â chynyddu nifer ein staff yn gymesur â'r cynnydd mewn gwaith achos yr ydym yn parhau i'w brofi (gweler adran 6). Er nad yw'r effeithlonrwydd hwn yn cynhyrchu arbedion arian parod, mae'n adlewyrchu gwir effeithlonrwydd a wnaed a'r gost fesul achos y llynedd oedd yr isaf a adroddwyd gan y Swyddfa.
- 2.12 Mae cwmpas y gyllideb arfaethedig i'w weld yn Atodiad A.

3. Diweddariad 2024/25

- 3.1 Mae ein Cynllun Strategol ar gyfer 2023-26 yn nodi ein gweledigaeth a'n huchelgais ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru. Mae hefyd yn nodi ein pedwar Nod Strategol:
1. Sicrhau cyfiawnder sy'n cael effaith gadarnhaol ar bobl a gwasanaethau cyhoeddus
 2. Cynyddu hygyrchedd a chynhwysiant
 3. Cynyddu effaith ein gwaith gwella rhagweithiol
 4. Sicrhau ein bod yn sefydliad iach, effeithlon ac atebol.

- 3.2 Rydym yn monitro ac yn adrodd ar ein perfformiad yn erbyn nifer o Ddangosyddion Perfformiad Allweddol (DPA), sy'n anelu at gefnogi gwelliant parhaus yn ein perfformiad a chasglu effaith ein gwaith yn fwy cywir. Rydym yn paratoi cynlluniau busnes blynyddol sy'n nodi camau gweithredu allweddol a fydd yn ein helpu i gyflawni ein Nodau Strategol.
- 3.3 Yn ystod 2023/24 gwnaethom gynnydd da tuag at gyflawni'r nodau uchelgeisiol a nodir yn y Cynllun Strategol. Gwelsom y cynnydd mwyaf erioed yn nifer y bobl a gysylltodd â ni gyda chwynion am wasanaethau cyhoeddus ac am ymddygiad cynghorwyr lleol. Fe wnaethom drin dros 10,000 o achosion, gan gau mwy nag yr ydym erioed wedi'u cau o'r blaen. Fe wnaethom leihau ein hachosion hŷn, yn aml y rhai mwyaf cymhleth a heriol, 70% erbyn diwedd y flwyddyn. Gwnaethom hefyd leihau'r costau ar gyfer pob achos ac ymchwiliad, felly roedd y swyddfa y mwyaf effeithlon ag y bu erioed. Mae perfformiad wedi'i nodi'n fanwl yn yr [Adroddiad a Chyfrifon Blynyddol 2023/24](#).
- 3.4 Mae pwysau llwyth achosion yn parhau i fod yn bryder sylweddol. Rydym wedi gwneud cynnydd o ran lleihau nifer y cwynion am wasanaethau cyhoeddus y mae pob ymchwilydd yn eu cynnal yn eu llwyth achosion presennol i lefel fwy hylaw. Fodd bynnag, mae pwysau cynyddol gwaith Cod Ymddygiad yn golygu bod pob ymchwilydd i gwynion Cod Ymddygiad yn parhau i gynnal nifer gormodol o achosion byw. 2023/24 oedd perfformiad gorau'r swyddfa, ac rydym wedi sicrhau effeithlonrwydd sylweddol yn y blynyddoedd diwethaf, ond mae'r swyddfa bellach yn gweithredu hyd ei chapasiti, neu'n agos iawn ato.
- 3.5 Mae angen i ni fod yn ymwybodol o effaith niferoedd cynyddol o gwynion ar iechyd a llesiant staff. Mae adborth staff yn parhau i ddangos pryderon cynyddol am lwyth gwaith a llai o foddhad ag OGCC fel lle i weithio. Rydym yn adolygu'r mesurau sydd gennym ar waith i gefnogi staff a pharhau i ddarparu amgylchedd gwaith iach.
- 3.6 Yn y flwyddyn gyfredol, rydym hyd yma wedi derbyn 20% yn fwy o gwynion am wasanaethau cyhoeddus nag ar gyfer y cyfnod cyfatebol y llynedd. Er bod nifer yr ymholiadau ychydig yn is (efallai o ganlyniad i fuddsoddiad yn ein gwefan newydd sy'n darparu gwell gwybodaeth ac arweiniad), fel y mae cwynion cod ymddygiad, cwynion gwasanaethau cyhoeddus sy'n cyfrif am y rhan fwyaf o amser ein staff, felly mae'r cynnydd yn peri pryder o ran capasiti ac effaith ar staff.
- 3.7 Yn y flwyddyn gyfredol, erys tri ansicrwydd ariannol sylweddol:
- Nid yw dyfarniad cyflog llywodraeth leol Ebrill 2024, sy'n berthnasol i'n staff o dan eu contractau cyflogaeth, wedi'i setlo eto. Roedd Amcangyfrif cychwynnol OGCC ar gyfer 2024/25 yn caniatáu 5% ar gyfer dyfarniad cyflog Ebrill 2024. Mae awgrymiadau y gallai dyfarniadau cyflog y sector cyhoeddus ar gyfer y GIG ac athrawon eleni fod tua 5.5%, a gallai hyn ddylanwadu ar ganlyniad trafodaethau cyflog llywodraeth leol. Os yw'r dyfarniad cyflog gwirioneddol yn uwch na 5%, byddwn yn gweithio i gadw'r gost ychwanegol o fewn y gyllideb gymeradwy cyn belled ag y bo modd ond efallai y bydd angen i ni gyflwyno Cyllideb Atodol bellach.

- Mae'r achos Cod Ymddygiad sy'n mynd rhagddo, lle ceisiwyd caniatâd i apelio yn erbyn penderfyniad Panel Dyfarnu Cymru yn yr Uchel Lys (gan y cyn Gyngorydd dan sylw), yn parhau'n gyfredol. Cafodd caniatâd i apelio ei wrthod gan yr Uchel Lys ym mis Ebrill. Fodd bynnag, mae'r cais wedi'i adnewyddu a bydd hyn yn cael ei ystyried gan yr Uchel Lys ym mis Tachwedd. Fel y rhoddwyd gwybod yn flaenorol i'r Pwyllgor, mae canlyniad hyn, a'r costau cyfreithiol posibl os rhoddir caniatâd i apelio, yn parhau i fod yn anhysbys.
- Mae'r Pwyllgor yn ymwybodol o'r adolygiad annibynnol a gomisiynwyd gan yr Ombwdsmon yn gynharach yn y flwyddyn. Mae'r adolygiad yn ystyried nifer o benderfyniadau asesu achosion Cod Ymddygiad a'n prosesau ar gyfer ymchwilio i gwynion Cod Ymddygiad. Bydd y Pwyllgor yn ystyried yr adroddiad hwnnw ar wahân. Er y disgwylir y bydd cost yr adolygiad, yn ystod y flwyddyn gyfredol, yn cael ei chynnwys yn y cyllidebau presennol gan ddefnyddio arbedion o leihad mewn gofod swyddfa, rydym yn ansicr ynghylch lefel yr adnoddau ychwanegol y gall fod eu hangen i gwrdd â chostau gweithredu unrhyw argymhellion.

- 3.8 Roeddem yn falch bod adnoddau ychwanegol, a ddarparwyd yn ein cyllideb ar gyfer 2024/25, ar gyfer un gweithiwr achos a dadansoddwr data. Unwaith y cafodd ein cyllideb ei chymeradwyo'n ffurfiol, gwnaethom benodi i'r ddwy rôl. Bydd cyfnod sefydlu a hyfforddiant ar gyfer y ddwy swydd ond erbyn diwedd y flwyddyn 2024/25 disgwylwn i'r ddwy swydd fod yn gwneud gwahaniaeth. Bydd un swydd yn helpu i reoli cynnydd parhaus mewn gwaith achos. Bydd y swydd arall yn dechrau'r gwaith i gael mwy o fewnwelediad o'r data sydd gennym ac yr ydym yn eu casglu. Bydd y fewnwelediad hwnnw'n helpu gyda'n gwaith gwella gyda gwasanaethau cyhoeddus a bydd yn llywio gwaith menter a thematig y swyddfa ei hun.
- 3.9 Fel y bydd y Pwyllgor yn cofio, mae seiberddiogelwch yn parhau i fod yn risg sylweddol a chyson yn ein cofrestr risg. Rydym yn parhau i ganolbwyntio ar hyn ac wedi parhau â'n gwaith i symud i ddatrysiadau a gynhelir mewn cwmwl. Yn dilyn adolygiad, rydym wedi nodi'r angen i sicrhau cymorth allanol ychwanegol sy'n cynnwys archwiliad seiberddiogelwch blynyddol, sganiau bregusrwydd mewnol ac allanol misol, cefnogaeth ar gyfer ardystiadau parhaus Cyber Essentials / Cyber Essentials Plus, profion treiddiad, hyfforddiant gan gynnwys efelychiadau gwe-rwydo, monitro dyfeisiau ac, os a phan fo angen, mynediad at gymorth arbenigol mewn digwyddiad. Bwriad y rhain yw lleihau tebygolrwydd ac effaith unrhyw ddigwyddiad seiberddiogelwch.
- 3.10 Rydym hefyd wedi cwblhau ein harolwg staff, yr ydym yn ei gynnal bob dwy flynedd. Mae canlyniadau'r arolwg yn codi pryderon, a adroddwyd yn flaenorol, am lesiant a phwysau ar staff, ac er bod mwyafrif ein staff yn dal i ystyried ein bod yn lle da i weithio, mae'r gyfran wedi gostwng. Mae'r canlyniadau hyn yn rhoi arwydd cynnar o'r effaith ar lesiant staff sy'n deillio o bwysau gwaith cynyddol, ac rydym yn cynnal ymchwil pellach, gydag ymchwilydd annibynnol, i gasglu meddyliau a safbwyntiau manylach gan staff i helpu ein dealltwriaeth o'r canlyniadau a nodi unrhyw gamau gweithredu pellach y gallwn eu cymryd i fynd i'r afael â materion allweddol.

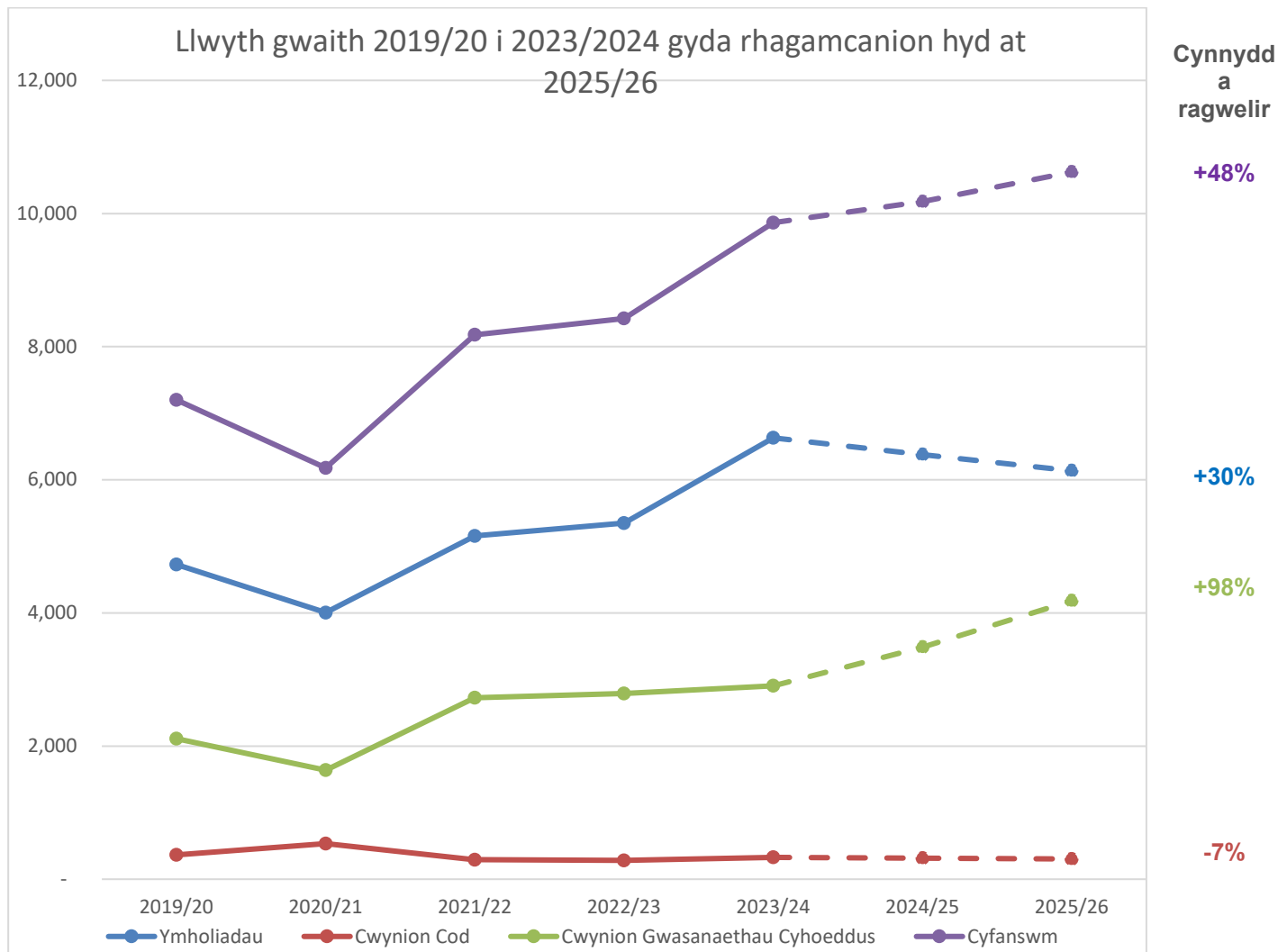
4. Pwysau Gwaith Achos

- 4.1 Y llynedd (2023/24) unwaith eto cawsom y nifer uchaf erioed o gwynion gwasanaethau cyhoeddus. Mae hyn yn adlewyrchu pwysau ar wasanaethau cyhoeddus, yn enwedig gwasanaethau iechyd, a phryderon cynyddol y cyhoedd am y gwasanaethau hynny. Yn y flwyddyn gyfredol (Ebrill i Fehefin 2024) rydym wedi gweld cynnydd pellach yn ein llwyth gwaith cyffredinol, gyda chynnydd sylweddol pellach yn nifer y cwynion gwasanaethau cyhoeddus newydd a dderbyniwyd.
- 4.2 Ar gyfer Amcangyfrif 2025/26 rydym wedi seilio ein rhagamcanion ar nifer gwirioneddol yr achosion newydd yn y flwyddyn hyd yma, ac wedi cymhwyso'r rheini i niferoedd gwirioneddol 2023/24. Mae hyn yn gynydd blynyddol cyfartalog o 3% i 4% yn gyffredinol, ond gyda chynnydd mawr mewn cwynion gwasanaethau cyhoeddus sy'n cael ei wrthbwysu'n rhannol yn unig gan ostyngiadau bach yn nifer yr ymholiadau a chwynion Cod Ymddygiad.

Blwyddyn	Ymholiadau a dderbyniwyd	Cwynion cod ymddygiad a dderbyniwyd	Cwynion Gwasanaethau Cyhoeddus a dderbyniwyd	Cyfansymiau
2019/20	4,726 (+2%)	365 (+29%)	2,109 (-4%)	7,200 (+1%)
2020/21	4,006 (-15%)	535 (+47%)	1,638 (-22%)	6,179 (-14%)
2021/22	5,158 (+29%)	294 (-45%)	2,726 (+66%)	8,178 (+32%)
2022/23	5,350 (+4%)	283 (-4%)	2,790 (+2%)	8,423 (+3%)
2023/24	6,630 (+24%)	328 (+16%)	2,905 (+4%)	9,863 (+17%)
2024/25 (rhagamcanwyd)	6,378 (-4%)	316 (-4%)	3,486 (+20%)	10,180 (+3%)
2025/26 (rhagamcanwyd)	6,136 (-4%)	304 (-4%)	4,183 (+20%)	10,623 (+4%)

Tabl 1: Llwyth gwaith 2019/20 i 2023/24 gyda rhagamcanion hyd at 2025/26

- 4.3 Mae Graff 1 (isod) yn dangos nifer yr ymholiadau a chwynion yn y gorffennol, y presennol a'r nifer a ragwelir.

Graff 1: Llwyth gwaith 2015/16 i 2023/24 gyda rhagamcanion hyd at 2025/26

- 4.4 Mae effaith gronnus y cynnydd blynyddol parhaus yn sylweddol. Rydym yn ceisio darparu canlyniadau amserol, empathig a phriodol i gwynion. Fodd bynnag, mae'r pwysau gwaith achos hyn yn adlewyrchu pryderon gwirioneddol trigolion Cymru ac mae'r cynnydd mewn llwythi achosion yn peri'r risg o oedi cyn datrys yr achos ac ymestyn trallod. Mae cynnydd da wedi'i wneud yn ystod y flwyddyn ddiwethaf o ran lleihau canran y cwynion gwasanaethau cyhoeddus yr ymchwiliir iddynt ar hyn o bryd, sydd wedi bod gyda'r Ombwdsmon am fwy na 12 mis. Mae hyn wedi gostwng o 40% o achosion i 10% o gwynion gwasanaethau cyhoeddus. Mae angen gwneud rhagor o waith i leihau nifer yr achosion Cod Ymddygiad hyn.
- 4.5 Mae hefyd effaith sylweddol ar ein staff. Gan fod cwynion gwasanaethau cyhoeddus yn cyfrif am y rhan fwyaf o amser staff, mae hyd yn oed cynnydd canrannol bach yn arwain at swm sylweddol o waith ychwanegol. Mae'r cynnydd rhagamcanol o 98% mewn cwynion gwasanaethau cyhoeddus o 2019/20 i 2025/26 (gweler Graff 1) felly yn arbennig o heriol. Mae'r cynnydd gwirioneddol mewn gwaith achos o 2019/20 i 2023/24 wedi'i reoli'n bennaf drwy effeithlonrwydd: o 2019/20 i 2023/24 cawsom 37% yn fwy o gwynion gwasanaethau cyhoeddus gyda dim ond 9% yn fwy o staff gwaith achos (4 aelod o staff). Mae maint yr effeithlonrwydd hwn yn sylweddol, ac mae'r swyddfa bellach yn gweithredu hyd at ei chapasiti, neu'n agos ato. Er na chynigir unrhyw staff ychwanegol yn 2025/26, ni all pwysau llwyth achosion parhaus yn y dyfodol barhau i gael eu hamsugno.

- 4.6 Mae ein Cynllun Strategol yn cynnwys nod strategol i gynyddu hygrychedd a chynhwysiant yn ein gwasanaethau. Er bod adnoddau'n parhau i gael eu cyfyngu, mae hwn yn parhau i fod yn nod pwysig. Byddwn yn gweithio i wella mynediad at ein gwasanaethau gan y grwpiau hynny sydd heb gynrychiolaeth ddigonol ar hyn o bryd ymhlith ein defnyddwyr gwasanaeth. Disgwyliwn y bydd hyn yn arwain at fwy o ymholiadau a chwynion gan y grwpiau hyn.
- 4.7 Rydym yn parhau i fod yn ymrwymedig i hybu effeithlonrwydd, croesawu arloesedd a gwella ein perfformiad. Rydym yn parhau i ganolbwyntio ar lesiant staff a phrofiad achwynwyr, ond yn y cyd-destun cyllid cyhoeddus presennol, nid yw'r Amcangyfrif ar gyfer 2025/26 yn ceisio cynnydd mewn cyllid y tu hwnt i gyfraniadau tuag at gwrdd â'r codiadau cyflog a phrisiau a ragwelir. Fodd bynnag, mae graddfa'r cyflawniadau o ran effeithlonrwydd, ymdrin â mwy o gwynion, cau mwy o achosion a lleihau nifer yr achosion hŷn, yn golygu bod y swyddfa bellach yn gweithredu hyd ei chapasiti.

5. Pwysau costau

- 5.1 Mae bron y cyfan o'n cyllideb yn parhau i gael ei defnyddio ar gostau sefydlog neu led-sefydlog – mae costau eiddo a chostau TG yn sefydlog i raddau helaeth, ac ni ellir amrywio costau staff yn y tymor byr, ac eithrio drwy ddiswyddiadau (a fyddai'n golygu costau untro ychwanegol).

Costau staff

- 5.2 Mae bron i 80% o'n costau yn gostau staff. Rydym wedi ymrwymo i gynyddrannau staff o £31k, ond mae ein pwysau cost mwyaf yn deillio o ddyfarniadau cyflog a chyfraniadau pensiwn ac Yswiriant Gwladol y cyflogwr. Nid yw'r rhain yn gostau y gallwn eu rheoli'n uniongyrchol, o leiaf yn y tymor byr. Fel y nodwyd uchod, mae gan staff hawl cytundebol i ddyfarniadau cyflog y cytunwyd arnynt ar gyfer staff llywodraeth leol yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon gan sefydliad Cyflogwyr Cenedlaethol llywodraeth leol.
- 5.3 Mae ein cyflwyniad Amcangyfrif yn rhagdybio dyfarniad cyflog llywodraeth leol cenedlaethol o 5% ar gyfer Ebrill 2024. Mae angen i ni hefyd ganiatáu ar gyfer dyfarniad cyflog Ebrill 2025. Rydym wedi cynnwys darpariaeth ar gyfer dyfarniad cyflog o 3% o fis Ebrill 2025. Fodd bynnag, os yw'r dyfarniadau cyflog llywodraeth leol gwirioneddol yn uwch na'r hyn yr ydym wedi darparu ar eu gyfer, efallai y bydd gennym ddiffyg(ion) pellach yn y cyllid. Rydym yn ceisio £107k i'n helpu i dalu cost y dyfarniad cyflog cenedlaethol ac yn cynnig ariannu cynyddrannau cytundebol o £31k drwy'r arbedion effeithlonrwydd o eiddo.

Contract Cymorth TG

- 5.4 Daw'r contract presennol ar gyfer ein Cymorth TG i ben ddiwedd mis Mawrth 2025. Rydym felly yn y broses o ymarfer caffael llawn. Byddwn yn ceisio tendrau sy'n seiliedig ar y cyfan ar y fanyleb a'r lefelau gwasanaeth presennol. Fodd bynnag, rydym yn ymwybodol o ofynion uwch o ran seiberddiogelwch, a'r ffaith bod y risg o ymosodiad seiber wedi cynyddu'n sylweddol ers cwblhau'r broses gaffael ddiwethaf yn 2020. At hynny, mae contractau sy'n cael eu hail-dendro yn debygol o fod yn

ddrutach na'r contractau sy'n dod i ben, yn enwedig o ystyried yr hinsawdd economaidd bresennol o chwyddiant prisiau cyflenwyr. Byddwn yn caniatáu ar gyfer £20k ychwanegol i'n helpu i gwrdd â hyn, a bydd hyn yn cael ei ariannu drwy'r arbedion effeithlonrwydd o eiddo.

Chwyddiant prisiau

- 5.5 Ar gyfer y flwyddyn gyfredol (2024/25) roeddem yn rhagweld chwyddiant o 6.7% yn seiliedig ar gyfradd CPI ym mis Awst 2023. Er bod cyfraddau chwyddiant gwirioneddol wedi gostwng yn gyson ers hynny, a bod y cyfraddau is hyn yn ddefnyddiol, maent yn dal i gael effaith ar gostau cyfleustodau a chyflenwadau a gwasanaethau eraill, gan gynnwys contractau lle ceir mynegeo blynyddol. Mae nifer o gostau blynyddol, yn enwedig TG, yn tueddu i gynyddu mwy na CPI.
- 5.6 Ar gyfer 2025/26, rydym wedi asesu effaith cynnydd chwyddiant fesul llinell. Mae Atodiad B yn dangos nifer yr achosion o'r pwysau chwyddiant hyn. Er bod chwyddiant ar gyfer y flwyddyn hyd yma wedi bod yn 3% ar gyfartaledd, yn gyffredinol rydym wedi gweithio ar sail y datchwyddwr CMC diweddaraf ar gyfer Mehefin 2023 (2%) ond rydym hefyd wedi cynnwys codiadau prisiau gormodol yn 2024/25 lle bo'n berthnasol. Er y byddwn yn parhau i geisio prisiau gwerth gorau gan gyflenwyr, mae pwysau chwyddiant cyffredinol yn ei gwneud yn debygol y bydd cynnydd mewn prisiau. Rydym yn ceisio £15k i'n helpu i dalu costau chwyddiant.

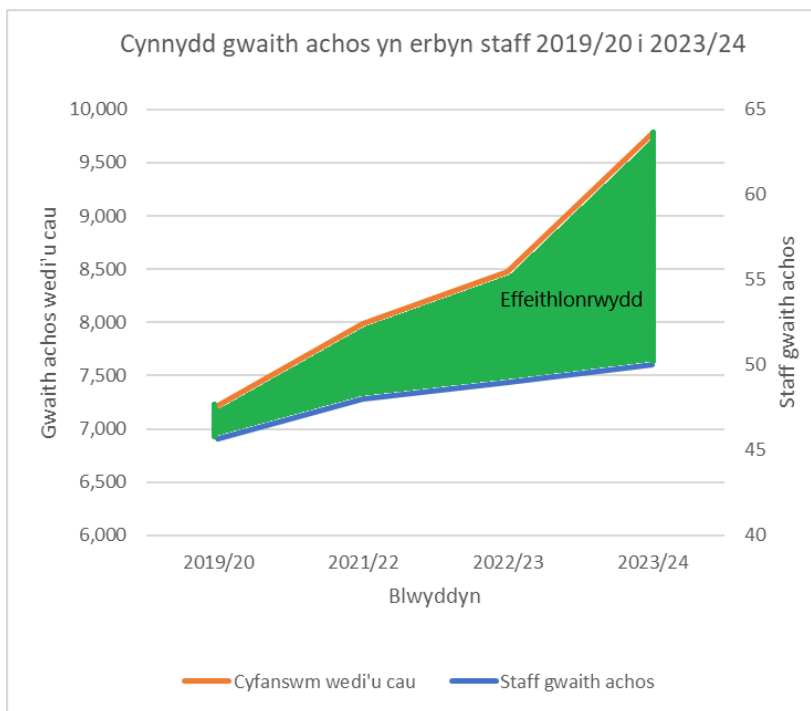
6. Effeithlonrwydd

Effeithlonrwydd costau

- 6.1 Rydym wedi parhau i sicrhau arbedion cost sylweddol. Rydym wedi ceisio ariannu llawer o bwysau chwyddiant prisiau a chynyddrannau staff dros y 2 flynedd ddiwethaf o ganlyniad i welliannau i brosesau ac arbedion effeithlonrwydd mewnol eraill megis:
- Effeithlonrwydd staff trwy ad-drefnu a throsiant staff
 - Effeithlonrwydd TG yn dilyn buddsoddiad a llai o ddefnydd o gyflenwyr trydydd parti
 - Caffael contractau TG drwy Fframweithiau Masnachol y Llywodraeth yn hytrach na llunio cytundebau ein hunain
 - Lleihau nifer yr argraffwyr/copiwyr y mae'r swyddfa bellach yn berchen arnynt
 - Symud ein system rheoli contractau yn fewnol yn hytrach na defnyddio cyflenwr trydydd parti â delir.
- 6.2 Ers ein cyflwyniad Amcangyfrif diwethaf, rydym wedi llwyddo i gyd-drafod a llofnodi prydles newydd, a ddaw i rym ym mis Ebrill 2024. Dim ond y llawr gwaelod yr ydym yn ei feddiannu bellach ac mae hyn wedi arwain at arbediad effeithlonrwydd arian parod o £105k, sef effeithlonrwydd a wnaed mewn rhent, TAW, tâl gwasanaeth, cyfleustodau a threthi.
- 6.3 Rydym yn ymwybodol o'r pwysau ar gyllid cyhoeddus Cymru ac felly yn cynnig cymhwyso £51k (£31k ar gyfer cynyddrannau staff a £20k ar gyfer costau uwch ein contract Cymorth TG) o'r effeithlonrwydd arian parod o ran eiddo hyn i ariannu peth o'r pwysau costau a amlinellwyd uchod. Mae hyn yn lleihau ein galwad ar Gronfa Gyfunol Cymru i ariannu codiadau cyflog a phrisiau.

Effeithlonrwydd swm – cyflawnwyd

- 6.4 Mae ein llwyth achosion ymholiadau a chwynion gwirioneddol eisoes wedi cynyddu 37% ers 2019/20 fel y nodir uchod (a chynnydd rhagamcanol cyffredinol o 48% i 2025/26). Ni fu cynnydd cymesur yn nifer y staff sy'n delio â chwynion ac ymholiadau – rydym wedi cael 4 yn fwy o staff gwaith achos lle byddai cynnydd o 37% yn nifer y staff yn cyfateb i gynnydd o 17 hyd yma (a 22 erbyn 2025/26). Mae hyn yn dangos ein hymrwymiad i sicrhau mwy o effeithlonrwydd a'n hanes o wneud hynny. Rydym wedi gweithio'n llwyddiannus i gynyddu effeithlonrwydd swm a rheoli'r llwyth achosion cynyddol hwn trwy 'wneud mwy â'r un peth'.
- 6.5 Wrth gwrs, nid dim ond nifer y cwynion ac ymholiadau **a dderbyniwyd** sy'n bwysig ond hefyd y gwaith a gwblhawyd a nifer y cwynion a aseswyd, yr ymchwiliwyd iddynt ac a gaewyd. Mae'r dadansoddiad isod felly yn ystyried yr achosion **a gaewyd** bob blwyddyn.

Mae'r diagram hwn yn dangos nifer yr achosion yr ydym wedi'u **cau** bob blwyddyn a nifer y staff gwaith achos rhwng 2019/20 a 2023/24.

Mae hyn yn dangos y bwlch parhaus a chynyddol rhwng staff gwaith achos a'r gwaith achos yr ydym yn delio ag ef, a'r arbedion effeithlonrwydd (osgoi costau) a wnaethom o ganlyniad.

Graff 2 – Gwaith achos a gaewyd yn erbyn niferoedd staff

- 6.6 Mae'r bwlch gwyrdd hwn rhwng y cynnydd yn nifer yr achosion a gaewyd a'r cynnydd yn nifer y staff yn rhoi amcangyfrif o effeithlonrwydd swm blynyddol o tua £750k. Nid yw'r effeithlonrwydd hwn yn cynhyrchu arbedion arian parod, ond mae'n yn adlewyrchu effeithlonrwydd gwirioneddol a wnaed.

Effeithlonrwydd swm – rhagamcanwyd

- 6.7 Yn seiliedig ar ragamcanion llwyth achosion ar gyfer 2025/26, heb unrhyw staff gwaith achos ychwanegol ar gyfer 2025/26, mae ein llwyth achosion yn awgrymu cynnydd yn nifer y staff o 22 yn uwch na lefelau 2019/20. Dros y cyfnod hwnnw, dim ond 4 swydd gwaith achos ychwanegol a sefydlwyd. Mae'r bwlch yn dynodi effeithlonrwydd blynyddol parhaus o £1.1m. Er nad ydym yn ceisio cyllid ar gyfer unrhyw staff ychwanegol ar gyfer 2025/26, os bydd nifer yr achosion yn parhau i gynyddu, yna yn sicr bydd yn rhaid inni edrych ar gynnydd yn niferoedd ein staff gwaith achos yn y blynyddoedd i ddod.

Buddsoddi mewn Blaenoriaethau Strategol

- 7.1 Mae ein Cynllun Strategol yn nodi pedwar nod strategol. O dan y Cynllun byddwn yn:
1. Sicrhau cyfiawnder sy'n cael effaith gadarnhaol ar bobl a gwasanaethau cyhoeddus
 2. Cynyddu hygyrchedd a chynhwysiant
 3. Cynyddu effaith ein gwaith gwella rhagweithiol
 4. Sicrhau ein bod yn sefydliad iach, effeithlon ac atebol.
- 7.2 Mae'r nodau strategol hyn yn uchelgeisiol ac yn diffinio set newydd o flaenoriaethau ar gyfer y swyddfa. Fodd bynnag, nid yw'r pwysau sy'n wynebu'r Ombwdsmon, ac yn wir y gwasanaethau cyhoeddus ehangach, yn debygol o gael eu datrys yn gyflym –

bydd pwysau parhaus o ran costau a llwyth achosion, yn ogystal â disgwyliadau uwch. Mae'r pwysau hyn yn gwneud y pedwar nod strategol yn bwysicach fyth.

- 7.3 Rydym yn parhau i bryderu bod rhai grwpiau ledled Cymru yn llai tebygol o fod yn ymwybodol o'n gwasanaethau a'u defnyddio. Mae'r rhain yn cynnwys rhai a allai fod yn arbennig o ddibynnol ar wasanaethau cyhoeddus, ac rydym yn benderfynol o gynyddu ein gwaith allgymorth a hygyrchedd i'w cyrraedd. Mae ein gwaith allgymorth a chyfathrebu, ynghyd â'r ffactorau a nodwyd yn gynharach wrth drafod pwysau llwyth achosion, yn golygu y disgwylir mwy gan ein gwasanaeth a'n sefydliad. Nid oes unrhyw fuddsoddiad ychwanegol wedi'i gynnwys ar gyfer mwy o waith allgymorth fel rhan o'n Cynllun Strategol, felly byddwn yn anelu at wneud hyn drwy flaenoriaethu grwpiau targed o fewn yr adnoddau presennol.
- 7.4 Roeddem yn ddiolchgar bod y Pwyllgor, yn Amcangyfrif y llynedd, wedi cefnogi cyllid ychwanegol i dalu costau ail-dendro ar gyfer ein System Rheoli Achosion. Gwnaethom nifer o welliannau i'r system yn 2023/24, megis gwaith i wella dangosfyrddau (fel bod gan staff a rheolwyr well dealltwriaeth o'r llwyth achosion presennol) a'r angen i gwblhau ein rhaglen wella drwy ddatblygu porth newydd. Bydd hyn yn caniatáu trosglwyddo dogfennau a gohebiaeth i/gan achwynwyr a/neu gyrff a chynghorwyr perthnasol ac roedd yn un o'r argymhellion allweddol a nodwyd fel rhan o'n gwaith gwella digidol gyda Perago Cymru. Telir cost y gwaith hwn o'r gyllideb bresennol ar gyfer gwella gwasanaethau a'r Strategaeth TG a Digidol.
- 7.5 Rydym yn parhau i fod yn ymrwymedig i fuddsoddi yn ein Strategaeth TG a Digidol a byddwn yn cyflawni hyn drwy ddefnyddio rhan o'r arbedion eiddo. Fel y nodwyd mewn cyflwyniadau Amcangyfrif blaenorol, gohiriwyd buddsoddiad i wella effeithlonrwydd hyd nes y byddai'r arbedion yn ymwneud ag eiddo wedi'u cyflawni. Nawr bod yr arbedion hyn wedi'u gwireddu, bydd hyn yn ein galluogi i fuddsoddi mewn newid sylweddol heb alw ychwanegol ar gyllid o Gronfa Gyfunol Cymru. Yn 2025/26 i fuddsoddi mewn defnydd o dechnoleg i gynorthwyo yn ein gwaith, gan archwilio'r cwmpas ar gyfer awtomeiddio tasgau a gwella dulliau o gyfathrebu ag achwynwyr a darpar achwynwyr. Wrth i'n Dadansoddwr Data ymsefydlu yn y rôl, byddwn yn datblygu ac yn defnyddio offer dadansoddi data i wella'r mewnwelediad a'r ddealltwriaeth a gawn o'r data a gasglwn.

8. Amcangyfrif 2025/26

8.1 Wrth baratoi'r Amcangyfrif hwn rydym wedi ceisio mynd i'r afael â'r Datganiad o Egwyddorion a ddatblygwyd gan Bwyllgor Cyllid y Senedd ar gyfer paratoi cynigion cyllideb blyneddol. Mae Atodiad D yn dangos yr Egwyddorion hyn a sut yr aethpwyd i'r afael â hwy yn y cyflwyniad Amcangyfrif hwn.

8.2 Mae'r newidiadau rhwng cyllideb 2024/25 ac Amcangyfrif 2025/26 wedi'u crynhoi isod:

<i>Pob ffigwr mewn £000</i>	Arian parod		Adnodd
Cyllideb 2024/25 (ar ôl tynnu £108k – gweler y nodyn)		6,236	6,250
Dyfarniad cyflog o 3%		+107	+107
Chwyddiant di-dâl o 2%		+15	+15
<i>Arbedion eiddo</i>	-105		
<i>Cynyddrannau staff</i>	+31		
<i>Costau cymorth TG uwch</i>	+20		
<i>Buddsoddi mewn gwella gwasanaethau a TG a Strategaeth Ddigidol</i>	+54		
Net	0	0	0
Newidiadau IFRS 16		-	+20
Cyllideb 2025/26		6,358	6,392

Sylwer: Gofynnodd y Pwyllgor Cyllid i swm wrth gefn y dyfarniad cyflog nas defnyddiwyd o 2023/24 (£108k) gael ei dynnu o'r gyllideb sylfaenol. Gwneir hyn ar gyfer 2024/25 yn yr 2^{il} Gyllideb Atodol. Felly mae'r swm hwn wedi'i dynnu o'r gwaelodlin.

Tabl 2: Newidiadau rhwng cyllideb 2024/25 ac Amcangyfrif 2025/26

8.3 Dangosir yr Amcangyfrif ar gyfer 2025/26 yn fanylach yn Atodiad B a chaiff ei baratoi ar sail IFRS 16. Mae costau uned wedi'u cynnwys yn Atodiad C.

8.4 Mae rhagor o fanylion, ynghyd â naratif cryno ar gyfer pob grŵp maes gwariant, ynghlwm. Mae'r tabl yn dangos cyllideb y flwyddyn gyfredol, pwysau cyllidebol, effeithlonrwydd a'r Amcangyfrif arfaethedig ar gyfer 2025/26.

8.5 Yr amcangyfrif:

- Yn cynnwys dyfarniad cyflog amcangyfrifedig o 5% ar gyfer Ebrill 2024 a 3% o ddyfarniad cyflog amcangyfrifedig o fis Ebrill 2025.
- Yn cynnwys dim arian wrth gefn. Gan nad oes gennym unrhyw arian wrth gefn na chronfeydd wrth gefn, byddai unrhyw gostau annisgwyl sylweddol (fel dyfarniadau cyflog uwchlaw'r lefelau a ganiateir, neu gostau cyfreithiol sylweddol sy'n codi, er enghraifft, o achosion llys neu adolygiad barnwrol sy'n ymwneud ag achosion) yn arwain at Gyllideb Atodol.
- Yn adlewyrchu arbedion effeithlonrwydd o £105k o'n hadolygiad eiddo a fydd yn cael ei ddefnyddio i dalu costau cynyddrannau staff (£31k) ac i gwrdd â chostau uwch disgwyledig ein contract Cymorth TG yn dilyn ail-dendro (£20k).
- Nid yw'n cynnwys unrhyw gais am gyllid ar gyfer staff ychwanegol, er bod swm y gwaith y mae'r swyddfa yn delio ag ef yr uchaf erioed.

9. Canlyniadau peidio â chymeradwyo'r Amcangyfrif

- 9.1 Mae'r Amcangyfrif yn ceisio cydbwysu'r pwysau ariannol a'r angen am fuddsoddiad ar y naill law â dealltwriaeth o gyflwr heriol cyllid cyhoeddus yng Nghymru. Ar y cyfan, mae'r cynnydd a geisir yn ganlyniad i bwysau cyflogau a phrisiau a gynhyrchir yn allanol. Bydd costau buddsoddi mewn gwella gwasanaethau ac wrth gyflawni ein Strategaeth TG a Digidol yn cael eu talu o falans yr arbedion eiddo.

Canlyniadau peidio â chymeradwyo'r Amcangyfrif

Effaith ar staff

- 9.2 Os nad yw'r Amcangyfrif yn cynnwys costau'r dyfarniad cyflog a chwyddiant, bydd hyn yn arwain at ostyngiadau yn nifer y staff. Os na ellir cyflawni'r rhain trwy drosiant staff naturiol, byddai angen dileu swyddi.
- 9.3 Os nad yw costau dyfarniadau cyflog a chwyddiant yn cael eu cynnwys yn y gyllideb gymeradwy, byddai angen diswyddiadau, sy'n gyfystyr â cholli 2 swydd lawn amser. Byddai hyn yn peri cryn bryder ar adeg pan fo'r galw am ein gwasanaethau ar y lefel uchaf erioed, y pwysau ar ein staff y mwyaf y bu erioed, a phan fo rôl yr Ombwdsmon mor bwysig ag erioed o ran sicrhau atebolrwydd a chyfiawnder gan wasanaethau cyhoeddus Cymru. Byddai dileu swyddi o'r fath hefyd yn gofyn am gyflwyno Cyllideb Atodol i gwrdd â chostau dileu swyddi untro.
- 9.4 At hynny, mae ein staff eisoes yn profi pwysau sylweddol a byddai cynyddu'r pwysau ar staff yn cael effaith andwyol ar lesiant staff. Mae cwynion cynyddol wedi rhoi mwy o bwysau ar ein staff ac, os na chymeradwyir yr Amcangyfrif, mae risg y bydd swm yr amser a gollir oherwydd straen yn cynyddu.

Effaith ar ddefnyddwyr gwasanaeth

- 9.5 Byddai unrhyw ostyngiad yn nifer y staff hefyd yn cael effaith andwyol ar lefelau gwasanaeth, gan arwain at lai o amser i ymgysylltu ag achwynwyr unigol, amseroedd ymateb hwy a llai o ystyriaeth fanwl i rai cwynion. Byddai hyn yn ei dro yn cael effaith andwyol ar achwynwyr, gan ychwanegu at eu pryderon. Yn enwedig mewn cwynion ieuchyd, mae ein hymwneud yn dueddol o ddod ar ddiwedd yr hyn a all fod yn daith gwyno hir. Byddai lefel is o wasanaeth yn achos pryder gwirioneddol ac yn cynyddu trallod i achwynwyr.
- 9.6 Wrth symud ymlaen rydym am barhau i asesu cwynion yn ôl eu teilyngdod a phenderfynu'n ofalus a yw'n gymesur ymchwilio'n llawn i unrhyw gŵyn. Rydym am fabwysiadu dull cymesur a neilltuo ein hadnoddau i sicrhau ein bod yn unioni anghyfiawnder mewn achosion difrifol a lle gallai methiannau systemig effeithio ar grwpiau o unigolion. Os na chymeradwyir yr amcangyfrif, ni fydd y nodau hyn bellach yn gyraeddadwy.
- 9.7 Rydym eisoes yn mabwysiadu dull cymesur at ein gwaith achos, gan ymchwilio dim ond i'r achosion ieuchyd mwyaf difrifol ac achosion lle gall ein hymchwiliadau gyflawni rhywbeth pellach. Os na chaiff yr Amcangyfrif ei gymeradwyo, byddai hyn yn lleihau'r gallu i sicrhau cwrdd mwy cynrychioliadol o'r ystod o wasanaethau cyhoeddus, i wneud ein gwasanaeth yn fwy hygyrch ac i roi mwy o ffocws ar feysydd

megis tai a gofal cymdeithasol. Byddai'r cyfleoedd i nodi gwelliannau mewn gwasanaethau cyhoeddus hefyd yn lleihau.

- 9.8 Byddai ystyried y cwynion mwyaf difrifol yn unig hefyd yn mynd yn groes i'n hymdrechion ni, a phenderfyniadau deddfwriaethol y Senedd, i wneud gwasanaethau'r Ombwdsmon yn fwy hygyrch, er enghraifft trwy dderbyn cwynion llafar. Mewn llawer o achosion, dim ond pan fyddwn yn dechrau ymchwilio i gŵyn unigol, nad yw'n ymddangos yn ddifrifol iawn o bosibl, y byddwn yn nodi materion systemig a allai gael canlyniadau difrifol iawn i eraill. Mae'r adborth a gawn yn ein gwneud yn hynod ymwybodol o effaith ein gwaith ar aelodau'r cyhoedd. Nid ydym am wrthod y cyfle i achwynwyr gael ymchwiliad gwirioneddol i bryderon.

Effaith ar dechnoleg ac effeithlonrwydd sefydliadol

- 9.9 Mae cwmpas cyfyngedig i dorri ein costau nad ydynt yn gostau staff – mae'r rhan fwyaf o gyllidebau nad ydynt yn ymwneud â staff yn rhai sefydlog neu led-sefydlog, gydag arbedion bach yn unig yn bosibl o, er enghraifft, gostyngiad yn nifer y defnyddwyr trwydded meddalwedd pe bai gostyngiadau yn nifer y staff.
- 9.10 Mae'r amcangyfrif yn rhagweld ac yn cynnwys swm ychwanegol (£20k) i dalu am y cynnydd amcangyfrifedig mewn costau cymorth TG pan fydd y contract yn cael ei ail-dendro, yn barod i gychwyn ar 1 Ebrill 2025. Dechreuodd y contract presennol yn 2021 ac mae cymhlethdod a maint y cymorth hwn wedi cynyddu ers hynny, yn ogystal â chyfraddau'r farchnad ar gyfer cymorth o'r fath. Mae cymorth TG allanol gref yn rhan hanfodol o gynnal systemau effeithlon, effeithiol a diogel ac wrth weithredu'n brydlon ac yn broffesiynol i fynd i'r afael ag unrhyw faterion diogelwch neu berfformiad.
- 9.11 Mae ein gwaith yn gwbl ddibynnol ar dechnoleg. Rydym wedi cyflawni achrediad Cyber Essentials Plus, ac mae'n hanfodol ein bod yn gallu diweddarau ein systemau a'n meddalwedd. Mae'n anochel bod cost i hyn, ond mae canlyniadau peidio â chadw ein systemau mor ddiogel â phosibl yn enfawr o ran risgiau datgelu data personol sensitif, anallu i ddarparu gwasanaeth a chostau adfer ar ôl digwyddiad seiber.

Atodiad A – Cwmpas y Gyllideb - Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Cwblhawyd y cyflwyniad Amcangyfrif hwn yn gyson â Rheolau Sefydlog 18A a 20.23 Senedd Cymru dyddiedig Mehefin 2024.

Cwmpas	Adnoddau (£000)	Adnoddau Cronnus (£000)
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru	6,392	27

<u>Gwasanaethau a Dibenion</u>	
Adnoddau heblaw adnoddau cronrus i'w defnyddio gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gostau adnoddau a chyfalaf sy'n gysylltiedig â gweinyddu swyddfa'r Ombwdsmon; taliadau i Gymdeithas Ombwdsmon Prydain ac Iwerddon; taliadau i Sefydliad Rhyngwladol yr Ombwdsmon ac eitemau anariannol cysylltiedig.	<u>£000</u> 6,392

<u>Categori adnoddau cronrus</u>	<u>Gwasanaethau a dibenion y gellir cadw incwm ar eu cyfer</u>
Incwm o werthiannau masnachol a gwasanaethau eraill a ddarperir i'r cyhoedd neu eraill.	I'w ddefnyddio ar wasanaethau cysylltiedig a gweinyddu gwasanaeth yr Ombwdsmon.
Cyfanswm yr Incwm (£000)	27

Adnodd i gysoni arian parod ar gyfer 2025/26 (£000)

Gofyniad Adnoddau Net	6,387 *
Gofyniad Cyfalaf Net	5 *
Addasiadau:	
Taliadau Cyfalaf	(157)
Lleihad	-
Symudiadau mewn Darpariaethau	-
Elw/ Colled ar werthu asedau sefydlog	-
Symudiadau mewn stociau	-
Symudiadau mewn dyledwyr/credydwyr	20
Defnydd o Ddarpariaethau	-
Arall	103
Gofyniad Arian Parod Net i'w ddosbarthu o Gronfa Gyfunol Cymru	6,358

* £6,387k + £5k cyfalaf = £6,392k Cyfanswm Gwariant ar Adnoddau yn Atodiad B.

Atodiad B – Amcangyfrif 2025/26

	2024/25	2025/26			
Pob ffigwr mewn £000s	Cyllideb 2025/26	Pwysau / Chwyddiant 2025/26	Buddsoddi mewn Blaenoriaet hau Strategol	Effeithlonrwydd	Amcangyfrif
Cyflogau staff a chostau cysylltiedig (nodyn 1)	4,972 *	+107 +31			5,110
Adeiladau a chyfleusterau (nodyn 2)	216	+51		(105)	162
Ffioedd proffesiynol (nodyn 3)	263	+4			267
Costau TG (nodyn 4)	327	+4 +20			351
Buddsoddi mewn gwella gwasanaethau a Strategaeth TG a Digidol (nodyn 5)	50	+1	+54		105
Costau swyddfa (nodyn 6)	102	+3			105
Teithio, hyfforddi a recriwtio (nodyn 7)	42	+1			43
Cyfathrebu (nodyn 8)	68	+2			70
Cyfanswm Gwariant Refeniw	6,040	+224	+54	(105)	6,213
Cyfanswm Incwm (nodyn 9)	(27)				(27)
Gwariant Refeniw Net	6,013	+224	+54	(105)	6,186
Gwariant Cyfalaf – DEL (nodyn 10)	5				5
Cyfanswm Adnoddau Angenrheidiol	6,018	+224	+54	(105)	6,191
Dibrisiant ac amorteiddiad	70				70
Dibrisiant – asedau ar brydles	155			(68)	87
Tâl llog – asedau ar brydles	7	+37			44
Cyfalaf AME – dadfeiliadau	-				-
Cyfanswm y Gwariant ar Adnoddau	6,250	+261	+54	(173)	6,392
Dibrisiant ac amorteiddiad	(70)				(70)
Dibrisiant – asedau ar brydles (nodyn 11)	(155)	+68			(87)
Tâl llog – asedau ar brydles (nodyn 11)	(7)			(37)	(44)
Cyfalaf AME – dadfeiliadau	-				-
Newid mewn cyfalaf gweithio (nodyn 11)	198			(51)	147
Symudiadau eraill nad ydynt yn arian parod	20				20
Gofyniad Arian Parod o Gronfa Gyfunol Cymru	6,236	+329	+54	(261)	6,358

* Gofynnodd y Pwyllgor Cyllid y llynedd i ni ddychwelyd swm wrth gefn y dyfarniad cyflog nas defnyddiwyd o 2023/24 (£108k), a gwneir hyn ar gyfer 2024/25 yn yr 2^{il} Gyllideb Atodol. Felly mae'r swm hwn wedi'i dynnu o'r gyllideb waelodlin hefyd.

Nodiadau

1. Cyflogau a Chostau Cysylltiedig

O dan ein cytundebau cyflogaeth, cynyddir cyflogau staff yn flynyddol yn unol â thrafodaethau tâl Cyd-Gyngor Cenedlaethol Llywodraeth Leol. Mae ffigwr cyllideb 2024/25 yn cynnwys darpariaeth ar gyfer dyfarniad cyflog o 5%. Ar gyfer 2025/26 mae'r tabl yn dangos pwysau o £107k (dyfarniad cyflog amcangyfrifedig o 3% o fis Ebrill 2025).

Sylwer nad yw dyfarniadau cyflog ar gyfer Ebrill 2024 ac Ebrill 2025 wedi'u setlo eto felly amcangyfrifon yw'r ffigurau. Byddai dyfarniadau cyflog uwch yn cael eu cynnwys o fewn yr adnoddau presennol lle bo'n bosibl ond byddai'n debygol y bydd angen cyflwyno Cyllideb Atodol. Mae'r Pwyllgor wedi nodi o'r blaen ei fod yn ffafrio'r dull hwn o adeiladu Amcangyfrif, yn hytrach na chynnwys cronfa wrth gefn ar gyfer unrhyw setliad cyflog uwch posibl.

Bydd cost cynyddrannau staff (£31k) yn cael ei thalu drwy ddefnyddio ein harbedion eiddo.

2. Eiddo

Yr eitem fawr hon o wariant yw prydles a chostau rhedeg ein hadeilad ym Mharc Bocam. Ers ein cyflwyniad Amcangyfrif diwethaf, rydym wedi llwyddo i gyd-drafod a llofnodi prydles newydd, a ddaeth i rym ym mis Ebrill 2024. Dim ond y llawr gwaelod yr ydym yn ei feddiannu bellach ac mae hyn wedi arwain at arbediad effeithlonrwydd arian parod o £105k, o ostyngiadau mewn rhent, tâl gwasanaeth, cyfleustodau a threthi.

Mae angen gwariant adnoddau ychwanegol o ganlyniad i oblygiadau IFRS 16 y brydles newydd (yn unol â chanllawiau Trysorlys EM, +£51k), er nad yw hyn yn cael unrhyw effaith ar arian parod.

3. Ffioedd Proffesiynol

Mae pwysau chwyddiant wedi cynyddu costau ffioedd proffesiynol gan (+£4k).

4. TG - Systemau Cyfrifiadurol a Chymorth TG

Mae gennym sawl achos o gynnydd mewn prisiau contract TG sydd wedi'u hymrwymo mewn contract. Yn 2023/24 gwnaethom ganiatáu ar gyfer cynnydd chwyddiant o 2%, ond mae'r cynnydd gwirioneddol ar gyfer y flwyddyn yn uwch (+£4k).

Bydd y costau ychwanegol yn dilyn ail-dendro ar gyfer ein contract Cymorth TG (£20k) yn cael eu talu drwy ddefnyddio ein harbedion eiddo.

5. Buddsoddi mewn gwella gwasanaethau a Strategaeth TG a Ddigidol

Byddwn yn buddsoddi gweddill yr arbedion o'n prosiect rhesymoli eiddo (ar ôl ariannu cynyddrannau a'r cynnydd mewn costau cymorth TG blynyddol) (£54k) mewn gwella gwasanaethau a gweithredu ein Strategaeth TG a Digidol.

Bydd y buddsoddiad hwn yn cefnogi staff yn eu rolau, yn helpu i ddatblygu ein systemau i gefnogi'r arbedion effeithlonrwydd parhaus sydd eu hangen yn y gyllideb ac yn sicrhau gwelliannau yn ein gwasanaeth ac mewn cyfathrebu â defnyddwyr gwasanaeth.

6. Costau Swyddfa

Mae costau swyddfa yn amodol ar bwysau costau chwyddiant o £3k.

7. Teithio, Hyfforddiant a Recriwtio

Mae costau swyddfa yn amodol ar bwysau costau chwyddiant o £1k.

8. Cyfathrebu

Mae costau cyfathrebu yn amodol ar bwysau costau chwyddiant o £2k. Byddwn yn parhau i ddefnyddio opsiynau rhad a rhai rhad ac am ddim ar gyfer cyfathrebu a darparu gwybodaeth am ein gwasanaethau.

9. Incwm

Mae'r Amcangyfrif yn cynnwys incwm parhaus o secondiad staff i Gymdeithas yr Ombwdsmon ac am ddarparu gwasanaethau cyflogres i Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol. (Mae'r secondiad staff i Gomisiwn y Senedd, wedi'i gynnwys yn ein Cyllideb Atodol 1^{af}, yn dod i ben ym mis Rhagfyr 2024 felly nid yw'n effeithio ar 2025/26.)

10. Cyfalaf

Mae'r lwfans cyfalaf blynyddol bach o £5k yn cael ei gynnal.

11. IFRS 16

Dyma'r addasiad cyfrifo sydd ei angen i wrthbwysu'r dibrisiant a'r tâl llog a grëwyd gan IFRS 16 a darparu'r gofyniad arian parod priodol o Gronfa Gyfunol Cymru.

Daw'r newid o ganlyniad i'r brydles newydd a lofnodwyd ym mis Ebrill 2024. Mae'r tâl dibrisiant wedi gostwng gan fod cyfnod prydles hwy o 10 mlynedd bellach y bydd yr ased yn dibrisio drosto, tra bod y tâl llog wedi cynyddu gan fod canllawiau Trysorlys EM yn nodi bod prydlesi newydd a lofnodwyd yn 2024 yn destun cyfradd ddisgownt o 4.72%, o'i gymharu â'r gyfradd ddisgownt flaenorol o 0.95% o dan yr hen drefniant prydles.

Atodiad C – Costau uned

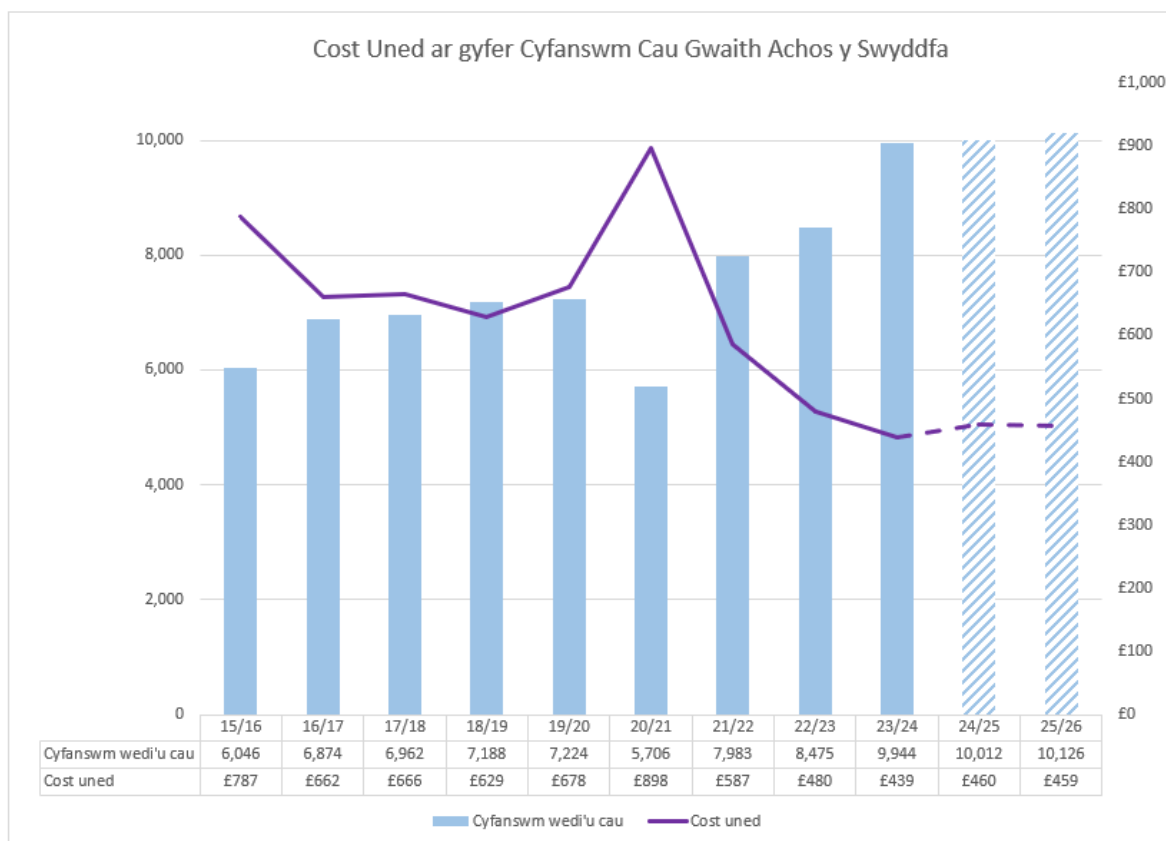
Rydym yn parhau i gyflwyno costau uned wedi eu cyfrifo ar gyfer ein prif weithgarwch – derbyn, ystyried, ymchwilio ac ymateb i ymholiadau a chwynion. Dyma ein gweithgarwch o dan Nod Strategol 1, a defnyddiwn y ffigurau archwiliedig ar gyfer Costau Gweithredu yn ôl Nod Strategol, a gyflwynir yn y cyfrifon. Yn seiliedig ar ein Cyfrifon 2023/24, mae Nod Strategol 1 yn cyfrif am tua 75% o'n gwariant, a'r prif gostau yma yw costau staff uniongyrchol, costau ein system rheoli achosion, costau cyngor proffesiynol a dyraniad o orbenion megis eiddo a chostau swyddfa.

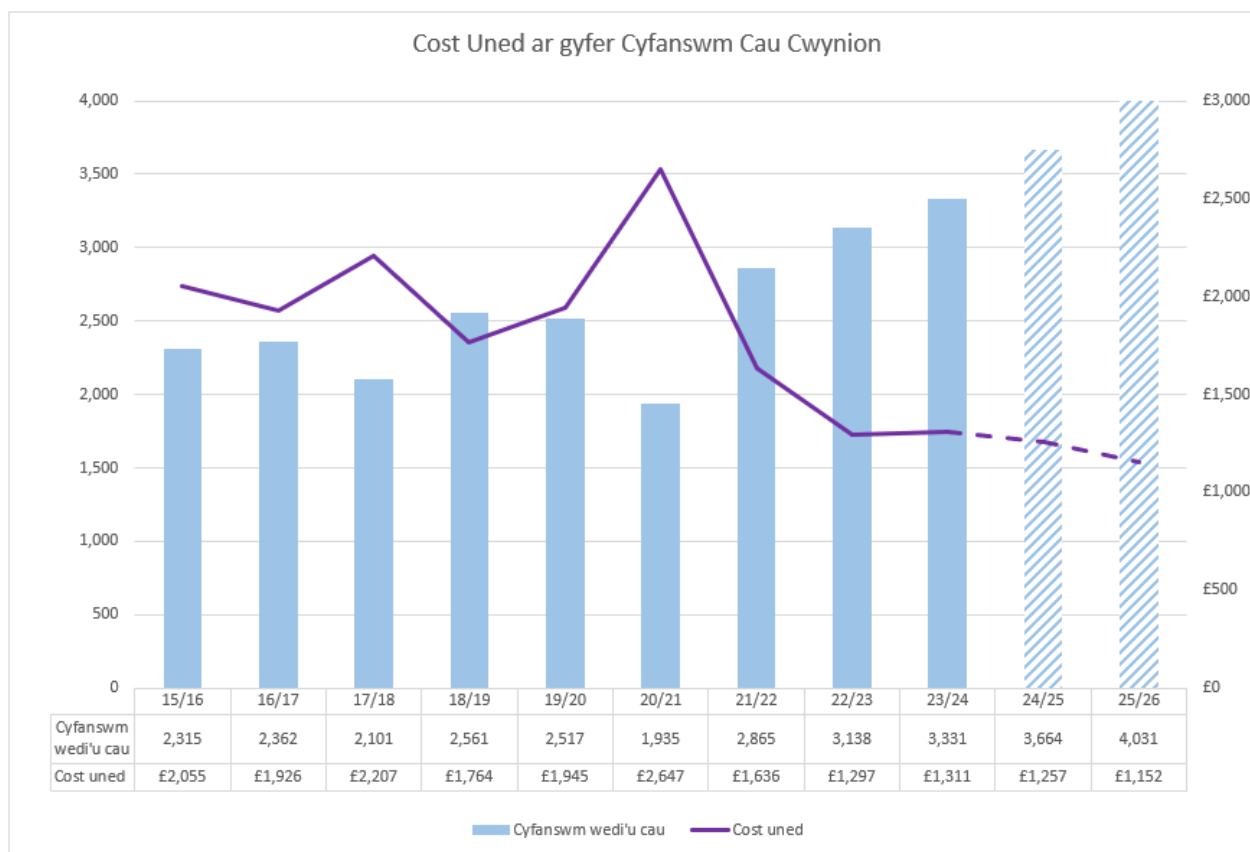
Mae'r graffiau isod yn dangos yn gyntaf gost uned yr ymholiad llawn a gwaith cwynion **wedi eu cwblhau** (wedi'u cau) yn y flwyddyn ac yn ail ar gyfer achosion cwynion yn unig, **wedi eu cwblhau** (wedi'u cau) yn y flwyddyn. Mae rhagamcanion ar gyfer y flwyddyn gyfredol a'r flwyddyn nesaf wedi'u cynnwys er cyflawnrwydd. Fel y nodir yn 6.5 uchod, os bydd achosion yn cynyddu ar y gyfradd a ragwelir byddwn yn parhau i geisio arbedion effeithlonrwydd ond, yng ngoleuni'r cyfyngiad adnoddau parhaus, nid ydym yn rhagweld y byddwn yn gallu cynyddu nifer yr achosion fydd yn cael eu **cau** yn unol â'r cynnydd mewn achosion **a dderbynnir**.

Termau real

Mae'r holl ffigurau cost yma wedi'u haddasu i brisiau 2026 i ganiatáu cymhariaeth ystyrlon.

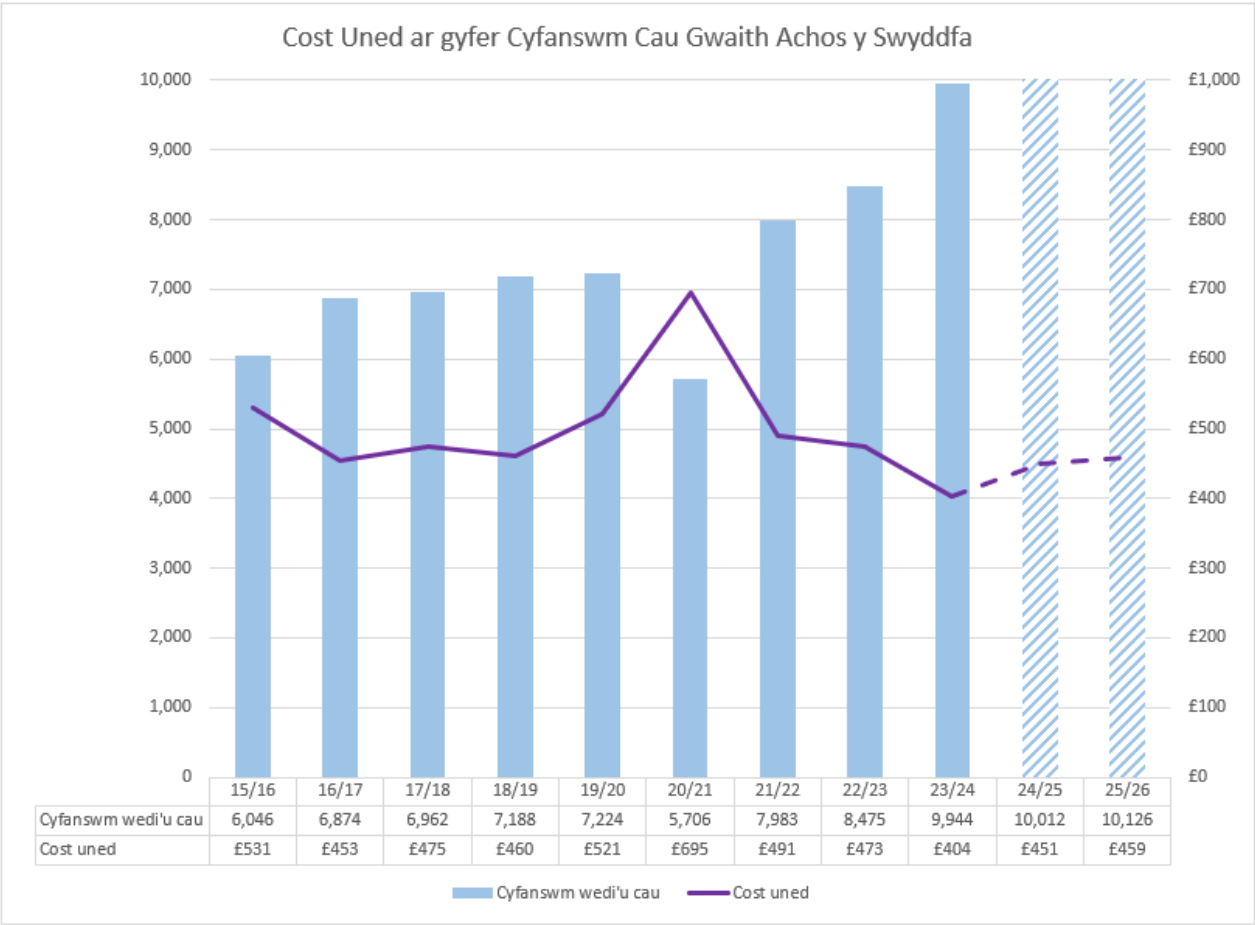
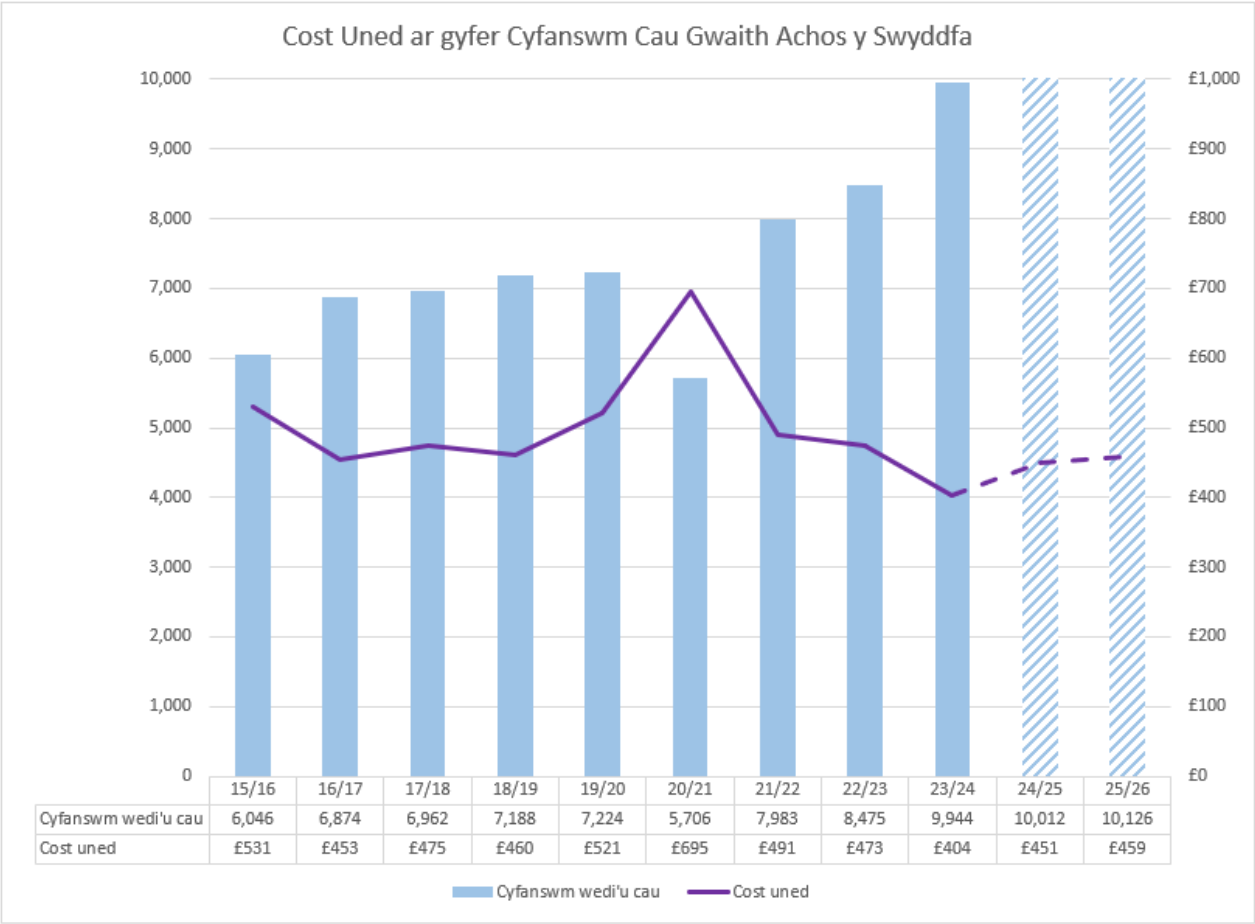
Rydym wedi defnyddio cyfraddau gwirioneddol chwyddiant CPI ar gyfer 2015/16 i 2023/24. Ar gyfer 2024/25 rydym wedi defnyddio chwyddiant CPI ym mis Gorffennaf 2024, ac ar gyfer 2025/26 rydym wedi rhagdybio y bydd chwyddiant yn 2%.

Termau arian parod

Mae'r Pwyllgor Cyllid wedi gofyn yn flaenorol am ffigurau cost uned wedi'u mynegi mewn termau arian parod. Cyflwynir y rhain yma er cyflawnder. Mae'r holl ffigurau cost yma yn gostau gwirioneddol fel yr adroddwyd yn y Cyfrifon Blynnyddol, heb eu haddasu ar gyfer chwyddiant.

Atodiad D – Egwyddorion y dylai Cyrff a Ariennir yn Uniongyrchol eu hystyried wrth baratoi eu cynigion cyllideb blynyddol

Mae Pwyllgor Cyllid y Senedd wedi datblygu Datganiad o Egwyddorion y dylai Cyrff a Ariennir yn Uniongyrchol eu hystyried wrth baratoi eu cynigion cyllideb. Mae'r Atodiad hwn yn nodi'r egwyddorion allweddol ac yn dangos sut yr eir i'r afael â hwy yn y cyflwyniad Amcangyfrif:

Egwyddor	Sylw
Mae'r Pwyllgor Cyllid yn credu y dylai amcangyfrifon cyllideb fod yn dryloyw, yn ddarbodus ac yn adlewyrchu'r cyfyngiadau ariannol yn y sector cyhoeddus.	Mae'r Amcangyfrif wedi'i osod allan mewn ffordd dryloyw ac mae'n ceisio bod yn ddarbodus wrth gydnabod y pwysau sylweddol sy'n wynebu'r swyddfa (adrannau 4 a 5) a'n huchelgeisiau (adran 7). Mae'r uchelgeisiau hyn yn cynnwys cynhyrchiant parhaus ac effeithlonrwydd cost (adran 6) a gwell mynediad i'n gwasanaethau i bawb.
Dylid gosod ceisiadau cyllideb yng nghyd-destun y sefyllfa ariannu ariannol hirdymor yng Nghymru a phwysau ariannu yn y sector cyhoeddus ehangach.	Mae'r Amcangyfrif yn adlewyrchu'r cyfyngiadau ariannol yn y sector cyhoeddus, ac mae'n cynnwys buddsoddiad mewn gwelliant (adran 7), adnoddau i gwrdd â phwysau anochel (adrannau 4 a 5) ac effeithlonrwydd arbed cost sylweddol (arbedion eiddo ac effeithlonrwydd swm – adran 6).
Dylai ceisiadau ddangos sut y caiff amcanion blynyddol ac amlflwydd eu blaenoriaethu, eu monitro a'u cyflawni.	Bwriad yr Amcangyfrif yw cefnogi'r nodau amlflwyddyn a nodir yng Nghynllun Strategol 2023-2026. Mae hwn yn nodi ein blaenoriaethau arfaethedig. Byddwn yn adrodd yn flynyddol, yn ein Hadroddiad a Chyfrifon Blynyddol, ar gynnydd yn unol â'n Cynllun Strategol diwygiedig.
Ni ddylai cyrff ragdybio cynnydd mewn cyllid, waeth beth fo'r newid yn y grant bloc gan fod unrhyw gynnydd i'w cyllid yn lleihau'r adnoddau sydd ar gael i gyrff cyhoeddus datganoledig eraill.	Nid oes unrhyw ragdybiaethau wedi'u gwneud ynghylch newidiadau i'r grant bloc. Mae'r Amcangyfrif yn adlewyrchu pwysau llwyth gwaith (adran 4), pwysau cost anochel (adran 5), cynhyrchiant ac effeithlonrwydd cost (adran 6) a blaenoriaethau buddsoddi (adran 7).
Dylai cyrff geisio gwella prosesau a chronni effeithlonrwydd yn barhaus.	Mae'r Amcangyfrif yn dangos (adran 6) effeithlonrwydd drwy gwblhau mwy o waith ers 2019/20 o fewn yr adnoddau sydd gennym. Mae'r Amcangyfrif hefyd yn dangos effeithlonrwydd penodol i'w cyflawni yn 2025/26.

• Lle gofynnir am unrhyw gynnydd mewn cyllid, dylai'r rhain gael eu hategu gan dystiolaeth o'r angen, y budd a'r ymdrechion a wnaed i leihau costau o'r fath. Hefyd, dylai canlyniadau peidio â chael y cynnydd y gofynnwyd amdano mewn adnoddau gael eu gwneud yn glir a'u meintioli.	• Mae'r Amcangyfrif a'r Cynllun Strategol yn nodi'r sbardunau sy'n dylanwadu ar anghenion y gyllideb, ynghyd â'r buddsoddiad a geisir. • Mae Adran 9 yn dangos canlyniadau peidio â chefnogi'r Amcangyfrif.
--	--